

ÁÃRAR ROHINGYA TOURTORIKA ROSÓM-REWAÐOR KITAB

ကျွန်ုပ်တို့ ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စာအုပ်။
OUR ROHINGYA CULTURE BOOK

ÁÃRAR ROHINGYA TOURTORIKA ROSÓM-REWAJOR KITAB

KAṬÚN LOI YARE MÁNI BÁINGA KITAB

ကျွန်ုပ်တို့ ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စာအုပ်။
ရုပ်ပြကာတွန်းများဖြင့် ဘာသာပြန်ထားသော စာအုပ်။

OUR ROHINGYA CULTURE BOOK
A VISUAL DICTIONARY

ROHINGYA
CULTURAL
MEMORY
CENTRE

Canada

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Published by Books Unbound & IOM

Curation: David Palazón

Art Direction and Design: Sophie Danielson

Research (CMC team): David Palazón, Shahirah Majumdar, Rezaul Karim, Md. Rahul Karim, Saleha Akter Urmi, Hossain Ahammod Masum, Shwettaj Jahan Tithi, Mustafa Kamal, Zeeshan Khan, Md. Asif Imteaz, Sophie Danielson, Shahida Win, Md. Shofiqul Islam, Asmoth Ullah, Mohammed Yakub, Nurul Amin, Md. Shibili, Asma Hossin, Kurshida, Kefayet Ullah, Imam Hossein and Noor Ali.

Illustrations: Allina Seegert, Amadea Szamosi, Anan Anwar Mullick, Anastasia Hladilka, Ashmita Thapa Magar, Beatrice Jasmine, Clarisha Revlyn, Elena Tara, Farah Syahida, Hannah van de Ree, Ignacio Pérez, Jessica Maarleveld, Joanna Smolska, Khadija Quddus, Lukas Lorenzini, Patri Cartoon Art, Rachel Lucette Adams, Rebecca Mohammad, Shama Hussain, Sofia Alanis, and Urška Kos.

Translations: Kaiser Anowar, Arif Kassim, Absar, and Asmothullah

Printed by Karim Printers

Thanks to these special contributors: Ramjan Ali, Mayuu Ali, Nihab Rahman, Razia Sultana, Roshida Begum & family, and Miranda Kuykendall.

Copyright © 2020 Books Unbound & International Organisation for Migration (IOM). All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher.

The purpose of this book — the first Visual Dictionary of Rohingya Culture — is to provide the Rohingya community with a culturally appropriate education tool that features and illustrates their own unique heritage. It has been purposefully designed using a picture-based approach to reach literate and illiterate children and adults in an inclusive way. This multipurpose tool is available through the IOM Rohingya Cultural Memory Centre, and can be used for conversation building, multi-language learning, reinforcing critical thinking skills and, ultimately, as a platform for art-based story-telling. Teachers and facilitators in educational facilities as well as MHPSS staff providing psychosocial support will find it especially useful.

For further information about this publication and the IOM Rohingya Cultural Memory Centre's work, please contact David Palazón (dpalazon@iom.int), Shahirah Majumdar (smajumdar@iom.int) and Sophie Danielson (sophie@books-unbound.org).

Version 1.01 (April 2020)

Sinno

Rohingya Tourtorika Rosóm-rewajore kaṭún loi máni báinga kitab ibáre banaiye Books Unbound ne, ar hítarare gora baiye IOM e - the UN Migration Agency - Rohingya Tourtorika Rosóm-rewajor Senṭárot (Cultural Memory Centre) soledde ham ókkolor bútotun yan ekkán ham. Ar yan ekkán alok noiya ham, Rohingya tourtorika rosóm-rewajor talim dede manúš ar pargu manúš ókkolor zoriya Rohingyar bab-dadar dinna Tourtorika Rosóm-rewaj ókkolore zotton gorí rakíbola, zeén niki - Rohingyar solasol, bab-dadar dinna nišáni, šómozot urát-boiṛát, Eid-Kurban, fušák-lebas, hána-fína, zuban, gór-duwar, haz-harbar, giyan-buddí ar dinor yakin... ín beggúnor babute taákit goríbola, nišáni ísabe kuitṭai rakibolla ar torki goríbola āara ham yan gorír.

အဖွင့် အမှာစာ

ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာများကို ကာတွန်းရုပ်ပုံများနဲ့ တကွ ဖော်ပြထားသော ဤဘာသာပြန်စာအုပ်ကို Books Unbound က ပြုစုပါသည်။ ဤအားထုတ်မှုသည် IOM - The UN Migration Agency တို့ မှ လက်ရှိ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု စင်တာ၏ (Rohingya Cultural Memory Centre) လုပ်ငန်းစဉ်များထဲမှ အစိတ်အပိုင်းတခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဆန်းသစ်သောလုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာ အမွေအနစ်များကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်ရန်နှင့် ပြန်လည်ရှင်သန်စေရန် တတ်ကျွမ်းနားလည်သော ပညာရှင်များအား ချဉ်းကပ်၍ ပြုစုပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ လူမှုဘဝနေထိုင်ပုံ၊ ဘိုးဘွားအမွေအနစ်၊ ကူးလူးဆက်ဆံပုံ၊ ပွဲလမ်းသဘင်၊ အဝတ်အစား၊ အစားအသောက်၊ အပြောအဆို၊ အဆောက်အအုံ၊ အလုပ်အကိုင်၊ အတွေးအခေါ်၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုတို့ ကို လေ့လာသိရှိနိုင်ရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဤကဲ့သို့ ဆန်းသစ်ထိထွင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

Introduction

This Visual Dictionary of Rohingya Culture is a production of Books Unbound commissioned by IOM - the UN Migration Agency - as part of the ongoing work for the Rohingya Cultural Memory Centre (CMC). The CMC is a unique project preserving Rohingya Cultural Heritage through supporting artisans and cultural practitioners to research, produce and innovate objects of their own tangible and intangible cultural legacy.

Góngzingor Sarang Zéya

မာတိကာ

Table of Contents

1	Fémili	မိသားစု	Family
2	Hor-Suwor	အဝတ်အစားများ	Clothes
4	Rosómi Mékap	ရိုးရာ အလှအဆင်	Traditional Makeup
5	Šúna-Šádi	ရတနာ	Jewelry
6	Gór-Duwar	အိမ်များ	Houses
7	Góror Estemalor Šiz-Biz	အိမ်အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ	Household Items
8	Góror Baáre	အိမ်အပြင်	Outside the Home
10	Góror Bútore	အိမ်အတွင်း	Inside the Home
12	Rādá-Bára	ချက်ပြုတ်ခြင်း	Cooking
13	Dešitta Nasta	ရိုးရာ သရေစာများ	Traditional Snacks
14	Dešitta Hána	ရိုးရာ အစားအစာ	Traditional Food
16	Sórusaman	ကိရိယာ တန်ဆာပလာများ	Tools
18	Aál-Kéti	မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း	Farming
20	Mas-Saa	ငါးဖမ်းခြင်း	Fishing
22	Bazar	ဈေး	The Market
26	Saár Duwan	လက်ဖက်ရည်ဆိုင်	The Tea Shop
28	Šóor	မြို့	The City
30	Kéla	ဆော့ကစားစရာများ	Games
32	Eškulot	ကျောင်း၌	At School
34	Klášrumot	စာသင်ခန်းထဲမှာ	In the Classroom
36	Dórmo	ဘာသာ သာသနာ	Religion
38	Átor-Ham	အနုပညာ နှင့် လက်မှုပညာ	Arts and Crafts
40	Tal	တူရိယာ	Music
41	Biyá-Šádi	မင်္ဂလာဆောင်	Weddings
42	Bosóror Boro Din Ókkol	ပွဲလမ်းသဘင်	Festivals
44	Faraila Leéðar Ókkol	ဒေသခံ ခေါင်းဆောင်များ	Local Leaders
46	Duniyat Beggúlla Aséde Rohingya Koum	ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာ လူမျိုး	Global Rohingya Community

Estekbal
ကြိုဆိုပါသည်
Welcome

Assalaamu Aláikum, mor
nam Hazara
မင်္ဂလာပါ ကျမ နာမည် ဟာဇရာ
ဖြစ်ပါတယ်။
Hi, my name is Hazara

Assalaamu Aláikum, mor
nam Rafiq
မင်္ဂလာပါ ကျနော် နာမည် ရေဖိတ်
ဖြစ်ပါတယ်။
Hi, my name is Rafiq

Fémili
မိသားစု
Family

dada
အဘိုး
grandfather

dadi
အဘွား
grandmother

mamu
ဦးလေး
uncle

fúu
အဒေါ်
aunt

baf
အဖေ
father

maa
အမေ
mother

fúur fut báí
ဝမ်းကွဲ ညီ/ကို
cousin

bóin
အစ်မ
sister

bóin
အစ်မ
sister

báí
အစ်ကို
brother

šdóro báí
အငယ်ရွယ်ဆုံး
ညီလေး
youngest
brother

Hor-Suwor
အဝတ်အစားများ
Clothes

beriyaindór bazu
အမျိုးသမီးအင်္ကျီ
blouse

šongzínq hoor
ကျောင်းဝတ်စုံ
school uniform

(paṭíkor) waansát
အမျိုးသမီး ဝမ်းဆက်
one-set dress

melafuwaindór zagára
မိန်းကလေး ဂါဝန်
girls' skirt and blouse set

nummal
အမျိုးသမီး ခေါင်းစည်းပဝါ
head scarf

burhá
ဘူရ်ခါ
burka

zagára
အမျိုးသမီးဝတ်စုံ၊ ဂါဝန်
skirt and blouse set

fiíta diya šenṭár
ညှပ်ဖိနပ်
sandals

táái
ထမီ
sarong

tikka
ဦးထုပ်
tupi

át baiṭṭá bazu
တီရှပ်အင်္ကျီ
t-shirt

šongzínq longi
ကျောင်းသုံး လုံချီ
school uniform

longi
လုံချီ
longyi

kuruta
အင်္ကျီရှည်
panjabi

šenṭár
ဖိနပ်
shoes

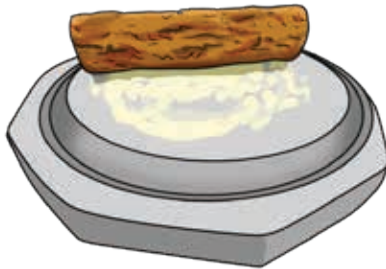
fiíta diya šenṭár
ညှပ်ဖိနပ်
sandals

fura hamis
လက်ရှည်အင်္ကျီ
button up shirt

Saánaká
ရိုးရာ အလှအဆင်
Traditional Makeup

saánaká
သနပ်ခါးထုံး
traditional makeup

Šúna-Šádi
ရတနာ
Jewelry

yaring diya hanfúl
နားပွင့်
earrings

matár dākor kēra
ညှပ်ကလစ်
hair clip

hānor-gúwong
နားကွင်း
earrings

lollori diya hanfúl
နားဆွဲ
earrings

nappúl
နားဖားကွင်း
nose ring

óõri
လက်စွပ်
ring

átor-háru
လက်ကောက်
bracelet

meřól diya síyol
ဆွဲကြိုး
necklace

fattoror sórar síyol
လည်ဆွဲ
necklace

baiyá
ဘယက်
necklace

Gór-Duwar
အိမ်များ
Houses

dui sailla gór
နှစ်ထပ်မိုး ပျင်ထောင်အိမ်
house

kuṭá gór
နှစ်ထပ် လုံးချင်းတိုက်
T-shaped house

gór
ရိုးရိုး ပျင်ထောင်အိမ်
house

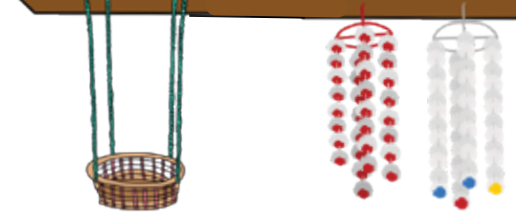

dui ṭala gór
နှစ်ထပ်တိုက်
two-storey house

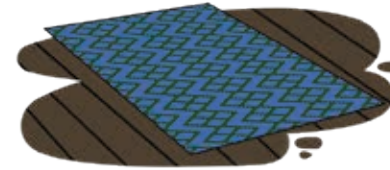
meiṭṭa gór
ရွှံ့ဖြင့် ပြုလုပ်သော အိမ်
mud house

Góror Estemalor Šiz-Bíz
အိမ်အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ
Household Items

gura fuwaindór dúlóin
ပုခက်
cradle

zúngha-fúl
ဆင့်ပွားပန်းခွေ
flower crafts

faṛi
ဈာ
mat

mura
ခွေးခြေ
stool

sóng-hoddá rake dé ták
နံရံကပ်စင်
shelf

dondoma
ဝရန်တာ
veranda

dánor hājja
ပပါးကျီ
paddy storage

kuijja
ကောက်ရိုးပုံ
haystack

zok yáto luṛa ere de zurhá
ရေအိုးစင်
water pot stand

fúl-bariza
ဥယျာဉ်
garden

Góror Búto
အိမ်အတွင်း
Inside the Home

soil härer
ဆန်ကြိတ်နေသည်။
grinding rice

luři firá banar
ဆန်မုန့် လုပ်နေသည်။
rolling rice flatbread

torhari basér
ဟင်းသီးဟင်းရွက် ချက်ရန် ပြင်ဆင်နေသည်။
preparing vegetables

moris barer
ငရုတ်သီးကြိတ်နေသည်။
smashing chillies

Rādá-Bára
ချက်ပြုတ်ခြင်း
Cooking

sálon rädér
ဟင်းချက်နေသည်။
cooking curry

Dešittá Nasta
ရိုးရာ သရောများ
Traditional Snacks

fakkon firá
ဆီကြော်မုန့်
rice flour biscuit

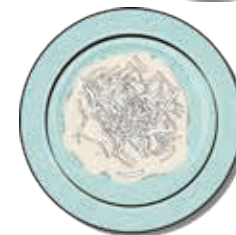
állua
ရိုးရာ ဟာလဝါ
halva

luři firá
နံပြား
rice flatbread

bát firá
ကောက်ညှင်းထုတ်။
sticky rice snack

duppás firá
ဆပ်သဖူးမုန့်
traditional rice flour snack

Dešittá Hána
 ရိုးရာ အစားအစာ
Traditional Food

bát
 ထမင်း
 rice

kurá gusso sálon
 ကြက်သားဟင်း
 chicken curry

fól
 သခွားသီး
 cucumbers

išamas sálon
 ပုစွန်ဟင်း
 prawn curry

durús kurá
 ကြက်ကြော်
 fried chicken

goru gusso sálon
 အမဲသားဟင်း
 beef curry

masór sálon
 ငါးဟင်း
 fish curry

bađá mas sálon
 ကမ်းလလူးငါး ဟင်း
 fish curry

lappásó
 လက်ဖက်သုပ်
 tea leaf salad

moriššura
 ငရုတ်သီးထောင်း
 smashed chilli salad

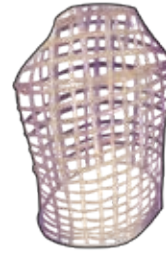
Sórusaman

ကိရိယာ တန်ဆာပလာများ

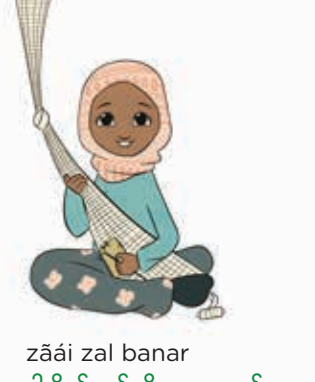
Tools

saloin
ဆန်ကော
bamboo sieve

mas dóre dé sai
ငါးပုံး
fish trap

zāái zal banar
ငါးပိုက်ကန်ကိုအနေတယ်
mending the fishing net

ḍoloin
ကြိတ်ဆုံ
traditional rice grinder

zok yáto luṛa ere de zurhá
ရေအိုးစင်
bamboo water pot stand

betor fizara
ဟင်းသီးဟင်းရွက်လှောင်အိမ်
vegetable cage

mas dóre dé sai
ငါးထောင်ချောက်
woven bamboo fish trap

mas dóre dé lamba ḍup
မြီးရှည်
bottle neck fish trap

kiyáárar búng
ကကန်းပုံး
crab trap

zūír
ခမောက်
rain cape

dán āsuroni
ထန်ခြစ်
rake

mas dóre dé búng
ငါးထောင်ချောက်
stream fish trap

zāái zal
ပိုက်ကန်
fishing net

ísoni
ရေခတ်စင်
bamboo water skimmer

goiṭṭa dula
မြို့ထောက်
fish carrier basket

Aál-Kéti

မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း

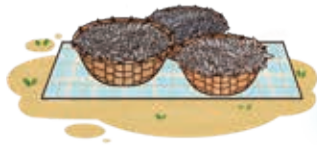
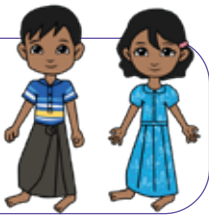
Farming

Mas-Saá
ငါးဖမ်းခြင်း
Fishing

Bazar
ဈေး
The Market

šúwaná mas
ငါးခြောက်
dried fish

totor-hari
ဟင်းသီးဟင်းရွက်
vegetables

nasta
မုန့်သရေစာ
snacks

gula-gala
သစ်သီးဝလံ
fruit

Bazar
ବେ଼଼
The Market

Saár Duwan
လက်ဖက်ရည်ဆိုင်
The Tea Shop

saá
လက်ဖက်ရည်
tea

šórbót biyari
အချိုရည် ပြုလုပ်သည်။
juice seller

saár duwan
လက်ဖက်ရည်ဆိုင်
tea shop

saá áāra dé fuwa
စားပွဲထိုး
shopkeeper

Kéla

ဆော့ကစားစရာများ

Games

gónđi ura
စွန်လွှတ်ခြင်း
flying a kite

sellúng
ခြင်းလုံးခတ်ခြင်း
caneball

fáldóni kéla
ခုန်ပေါက်ကစားခြင်း
high jump game

ek sakkaola tɛla garí
တန်းလှည်း
wheelbarrow

rosí fadóni kéla
ကြိုးခုန်ကစားခြင်း
jump rope

gulail mara
လောက်လွဲဝှပ်ခြင်း
slingshot

haimor garí
ဝါးစိပ်ဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောကား
bamboo toy car

sellúng kéla
ပိုက်ကျော်ခြင်း ခတ်ခြင်း
playing caneball

luwár sakka sola
သံပတ်ခွေလိမ့်ခြင်း
hoop rolling

Dórmo
ဘာသာ သာသနာ
Religion

foori
ခေါင်းပေါင်
turban

saddor
ခြုံထည်
shawl

jamát-óla
ရှာမာသ်သား
missionary

Quran Šórif telawot gorá
ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်ကို ရတ်ဆိုခြင်း
reciting the Quran

hábes sáb
ကုရ်အာရ် အာဂုံဆောင် ကျောင်းသား
Quran memorizer

síyara
အစ္စလာမ် ဘာသာရေး အခြေခံစာအုပ်
Islamic primer

Quran Šórif
ကျမ်းမြတ်ကုရ်အာန်
Holy Quran

tosbí
ပုတီးစိပ်
prayer beads

Imam sáb
ဗလီရှေဆောင်ဆရာ
Imam

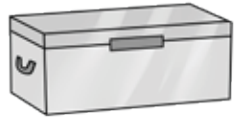
miswák
တံပူး
tooth cleaning stick

Átor-Ham

အနုပညာ နှင့် လက်မှုပညာ
Arts and Crafts

hõojja
ပန်းပဲသမား
blacksmith

gasór mistíri
လက်သမား
carpenter

betor laai ðula banoiya
ကြိမ် တောင်း၊ ခြင်း ပြုလုပ်သူ
basket weaver

pejji sera
အလှလက်ရေး ရေးသူ
calligrapher

átor fúl tulóiya
အာပန်းထိုးသူ
embroidery artist

fúl-habos banoiya
စက္ကူလက်မှုကျွမ်းကျင်သူ
paper artist

átor šiz-bíz banoiya
melafuwa
လက်မှုပညာကျွမ်းကျင်သူ အမျိုးသမီး
craftswoman

kūwájja
ကြေးအိုးပြုလုပ်သူ
potter

šúna bainna
ရွှေပန်းထိမ်လုပ်သား
goldsmith

Tal
တူရိယာ
Music

miðiling
မယ်ဒလင်
mandolin

bela
တယော
violin

giṭa
ဂီတာ
guitar

zuri
လင်းကွင်းများ
cymbals

hármóoni
ဟာမိုနီးယမ်း
harmonium

ḍúl
ဇုံ
drum

Biyá-Šádi
မင်္ဂလာဆောင်
Weddings

Bosóror Boro Din Ókkol
ပွဲလမ်းသဘင်
Festivals

Faraila Leéðar Ókkol
ဒေသခံ ခေါင်းဆောင်များ
Local Leaders

Áãrar leéðar ókkol áãrar koumollá kimoti
ရပ်လူကြီးများသည် ကျွန်ုပ်တို့ အသိုင်းအဝန်းအတွက် တန်ဖိုးရှိပါတယ်
Our leaders are important for the community

Duniyat Beggúlla Aséde Rohingya Koum
 ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး
Rohingya Global Community

Áãrattun duniya agagura Rohingya fúwájja ókkol asé.

ကျွန်တော်တို့မှာ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်း ရိုဟင်ဂျာ မိတ်ဆွေများရှိပါတယ်။

We have Rohingya friends all over the world

